

Kilátó

Hallgatódzó, ködös volt az idő, ámbár meleg, amelynek páráját előbb meg kell rágni, mielőtt lenyelné az ember. Izzadtak a lovak, és izzadt Kelemen Ferkó is, pedig – amúgy – nem volt izzadós.

A lovak lucernát szántottak, joguk volt a verejtékezéshez, Ferkó pedig úgy érezte, mintha a lucerna-föld valami gőzös fürdőszobában lenne, ahol mit csináljon az, hát izzad, mint a ló.

Ez az év ilyen volt, jobb nem gondolni rá, mert csak mérgeledni lehet rajta, ami felesleges és nem is segít.

Mennek hát a lovak, pattog a lucerna gyökere, fordul a kiasított zsíros föld, s a barázdában okos szemű csókák járnak csimaszra, lótetűre és egérre vadászva. Ferkó nézi a barázdát, és gondolkodik.

Zsíros, igazán zsíros és gazdag ez a föld, és mégis! Megkapott minden munkát, trágyát, vetőmagot, és mégis csak hét mázsát hozott búzából. Hát meg lehet ezt érteni? Amerre néz az ember: tíz mázsa, tizenegy mázsa.

Megtörli verejtékes homlokát, és indulatosan pattant az ostorral, mire a csókák ijedten fellebbennek, a lovak kedvetlenül billentenek farkukkal, helytelenítve az okatlan suttyogást; a dűlőútról pedig beszél valaki:

– Aggyon Isten, Ferkó, nem sáros a föld?

– Hóó – állítja meg a lovakat a legény, hadd fújjanak egyet –, hová megy, Juli néném?

– Csak ide, Andocsba a búcsúsokkal, ha ugyan el nem kések... az országúton találkozom velük.

– Mintha énekszót hallottam volna az előbb...

– Szűzanyám! – tette le batyuját a kis öregasszony, aki akár odaállhatott volna a csókák közé, olyan száraz, tiszta és fekete volt –, Szűzanyám, akár ne is menjek.

Ferkó maga sem tudta, miért mondta az éneket. Csak mondta, mert jólesett megijeszteni az öregasszonyt. Mert mérges volt, meleg volt, hétmázsás búza... meg minden... mert szó, ami szó: nem hallott semmit. De meg is bánta nagyon...

Az ördög bújt belém – gondolta.

Juli néni csak állt, és homályos öreg szeme elkönnyesedett.

– Egyedül meg nem megyek. Az úgy szép, hogy zászlókkal... együtt, énekszóval...

– Odaér még, Juli néném...

– Milyen szerencsétlen vagyok... Igazán segíthetnél, fiam. Fellépsz erre a fára, onnan kilátsz az útra; vagy meglátod őket, vagy nem, én meg tudom, hogy menjek vagy ne menjek. Jó famászó voltál te gyerekkorodban...

– Én? – Ferkó elvörösödött dühében. (Ne neked énekszó, te ökör): – Nem vagyok már gyerek, hogy fára mászkáljak...

– Iszen csak úgy mondtam – siránkozott az öregasszony –, persze, de ha már hallottad az éneket, minek menjek? – És lehajolt a kis bugyorért, mintha meghajolt volna a szomorú öreg sors előtt.

– Megálljon! (A ménkű ebbe a bűdös fába!) Megálljon! – Lelőkte az ostort a földre, kalapot mellé, és szuszogva, fogcsikorgatva felmászott az öreg akácfára, amelyet a mennykő már úgylis megtisztelt, s a fele el volt száradva.

Mire megfelelő magasságba feljutott, zihált, mint a tömött lúd, s a verejték a szemébe folyt. Mérgeben olyat tudott volna mondani, hogy a fa másik fele is kiszárad... de nem mondott, mert egyelőre nem jutott szóhoz.

– Mit látsz, fiam?...

A toponári sánta ördögöt – akarta mondani, mert a nadrágja is elrepedt, de azután csak annyit mondott:

– Most fordulnak ki az erdő mellett.

– Az Isten áldjon meg, Ferkó, éppen odaérek; köszönöm a fáradságot, az andocsi Szűzanya fizesse meg... Ugye sokan vannak?

– Hajaj! – dühöngött Ferkó egy tüskét piszkálva markában, és nézett Juli néni fekete ruhás kis alakja után, amint ellebegett a dűlőúton. – Nincs is más dolga az andocsi Szűz Máriának, mint nekem fizetni... Nem is tudom, abban a magasságos égben milyen valuta járja?...

És lassan csak meghiggadt. Gyereksége jutott eszébe, és megtapogatta a vén fát. Ez volt a kilátója, innét lesték a csósz. Az egyik ló odanézett, és röhögve nyert.

– Majd lemegyek, aztán jól elnadrágollak!... Minek örülsz, talán jókedvemből jöttem fel ide?

De a harag valahogy elült benne. Pihent, s a magából szemlélődött. Szép ez a határ! És innét felülről egészen más.

– Nono – nézett a búzatarló felé –, nono, hát az meg mi?

Egy barna állat futott a barázdában, s egy kis határbokor mellett eltűnt.

– Azanyád!

Aztán egy másik, messzebb valamivel.

Ferkó szeme tágra nyílt, jól megjegyezte, hol tűntek el az állatok, és most már feleletet kapott arra is, hogy hova lett a búza, és mért hét mázsa a hét mázsa.

Még kicsit szemlélődött, aztán lecsúszott a fáról, és közelről is megnézte a bokrok takarásában jól elrejtett hörcsöglyukakat.

– Hát ez így van, a tűz vessen fel benneteket, de majd szétnézek én a magtárotokban.

És másnap hajnalban ásót, lapátot dobott fel a kocsira, nemkülönben Csibort, aki kutya volt és jeles patkányfogó.

– Most aztán megmutathatod, hogy mit tudsz!

Csibor élénk farkcsóválással jelezte, hogy nem tudja ugyan, mit kell tudni, de a hétfejű sárkányt is darabokra szedi.

És Csibor helyt is állott. Igaz ugyan, hogy az egyik hörcsög Csibor orrát is munkába vette, de ez csak olaj volt a tűzre.

– Ujujuu! – keringőzött a kutya orrán a hörcsög-gel, amíg végre derékon tudta fogni a pocakos magtárost, akinek ezek után semmi szava nem lehetett.

Jól elmúlt dél, mire a két lyukkal végeztek, de akkorra másfél mázsa vegyes gabonát szedtek össze a mély, száraz barlangokból. Ferkó egy kilót leadott a nagy munkában, egyébként Csiborral együtt maszatosak voltak, mintha vályogot vetettek volna.

– Csibor, a hörcsögöket sülve kapod meg, most pedig parancsolj felülni, mert olyan éhes vagyok, hogy téged eszlek meg.

Ferkó szépen kiszeelelte a szemetes gabonát, napra terítette és kiostálta. Egy zsák majdnem tiszta búza maradt a haszon.

– Ezt a zsákot külön őrlje, Kálmán bátyám – mondta a molnárnak, s amikor a liszt puha, meleg felhőzéssel omlott a zsákba, s Ferkó belehallgatódzott a malom reszkető zúgásába, elgondolkodott:

Ez lenne tán a mennyei valuta?

És Juli néni jutott az eszébe. A liszt egy részét aztán szép fehér zacskóba tette, és estefelé beállított az öregasszony portájára.

– Egy kis lisztet hoztam, Juli néni.

(1955)

*

Megjelent az Új Emberben 1955. augusztus 28-án. Tartalmazza a Harangszó (1975), a Búcsú (1979), a Karácsonyi látogatók (1989) és a Tűz mellett (2006) c. kötetek.